

วิเคราะห์วรรณศิลป์ ในนิราศนครราชสีมา ของ ชิต บุรทัต

นิราศ คือ บทประพันธ์ร้อยกรองที่กวีแต่งขึ้นเพื่อเล่าการเดินทางจากที่หนึ่งไปยังที่หนึ่ง บรรยายถึง หมู่บ้าน สถานที่ และเหตุการณ์ที่ได้พบเห็น โดยแทรกบทควาหรือพรรณนาความอาลัยรักถึง "นาง" ใน นิราศ ซึ่งอาจจะเป็นคู่รักจริงๆ ของกวี หรือสมมติขึ้นก็ได้ วรรณคดีประเภทนิราศไม่มีต้นกำเนิดแน่นอนว่า ไทยได้รับมาจากไหน แต่ผู้แต่งนิราศส่วนใหญ่ก็ยังคงยึดกฎเกณฑ์เก่าๆ เป็นแนวทางในการเขียน คือ นิยม เขียนแบบบทร่ำควา แสดงอารมณ์สะท้อนใจของผู้แต่งที่มีต่อนาง ผู้เป็นที่รักที่อยู่ข้างหลังเป็นอันดับแรก รองลงมาคือบันทึกการท่องเที่ยวไปในสถานที่ต่างๆ

วรรณศิลป์ มีความหมาย ตามพจนานุกรมฉบับบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๔๒ว่า "ศิลปะในการแต่ง หนังสือ, ศิลปะทางวรรณกรรม, วรรณกรรมที่ถึงขั้นวรรณคดี, หนังสือที่ได้รับการยกย่องว่าแต่งดี การ พิจารณาคคุณค่าด้านวรรณศิลป์ต้องศึกษาตั้งแต่การเลือกชนิดคำประพันธ์ให้เหมาะสมกับประเภทของงาน เขียน การรู้จักตกแต่งถ้อยคำให้ไพเราะสละสลวยอันเป็นลักษณะเฉพาะของภาษากวี และทำให้ผู้อ่านเกิด ความสะท้อนอารมณ์

ในการกล่าวถึงองค์ประกอบของวรรณศิลป์ในนิราศนครราชสีมา ต่อไปนี้ ได้เรียงลำดับตาม องค์ประกอบของ กุหลาบ มัลลิกะมาส, อุดม หนูทอง และพระยาอนุমানราชธน ดังนี้

๑. **อารมณ์สะท้อนใจ(Emotion)** เป็นเสมือนหัวใจของเรื่อง เพราะคนเราจะรับรู้และจดจำ อารมณ์สะท้อนใจอย่างฝังใจ แม้ว่าบางครั้งอาจจะจำเรื่องราวทั้งหมดไม่ได้ก็ตาม อารมณ์สะท้อนใจมีได้ ทั้งอารมณ์รัก อารมณ์แค้น อารมณ์สุข อารมณ์เศร้า หรือแม้แต่อารมณ์ขัน ทำให้ผู้อ่านเกิดความรู้สึก หรือ เกิดอารมณ์คล้ายตามบทบาทของตัวละครในเรื่อง อารมณ์สะท้อนใจในวรรณคดีนั้นมิใช่หมายความว่า ร้องไห้เศร้าโศกเท่านั้น อารมณ์สะท้อนใจเป็นสิ่งสำคัญอย่างหนึ่งที่ทำให้วรรณคดีมีคุณค่าประทับใจผู้อ่าน เช่น บทโกธ อ่านแล้วพลอยรู้สึกโกรธ หรือบทที่ตัวละครสนุกสนานครึกครื้น ผู้อ่านพลอยรู้สึกสนุกสนาน เห็นจริงเห็นจังไปตามท้องเรื่อง

ในนิราศนครราชสีมาได้แสดงถึงอารมณ์สะท้อนใจของกวีที่ได้จากนางอันเป็นที่รัก ซึ่งปรากฏใน เนื้อเรื่องดังต่อไปนี้

อารมณ์ทุกข์ใจ

โดยแรงแล่นอ่าวถัน	ถึง “กฎ-จิก” แอ
กลางลากกระทบหยุด	เยือกสะอื้น
กฎพีหากพีสุด	สูญชีพ ผังฤ
คิดสลดอนาถตื่น	วิตกซ้ำตันทรวง

ผู้แต่งได้ถ่ายทอดอารมณ์ทุกข์ใจ วิตกกังวลเมื่อจากนาง แล้วเดินโดยรถไฟผ่านกฎ - จิก ซึ่งน่าจะหมายถึง ยอดของต้นจิก (กฎ แปลว่ายอด จิก เป็นชื่อต้นไม้ใช้ทำยาได้) ทำให้นึกสลด มีความวิตกกังวล ซึ่งเป็นกรถ่ายทอดอารมณ์ของผู้แต่งที่มีความรู้สึกทุกข์ใจได้อย่างชัดเจน

อารมณ์เศร้า

จำใจจากเจ้าช่อ	ยัสมิน แม่เอย
ความโศกกำสรดถวิล	เหวว่า
มีสักเท่าไรชิน	หูท่าน แล้วนา
ไม่อยากกล่าวให้ซ้ำ	ชักฟุ้งฟุ้งอิม

จะเห็นว่าผู้แต่งได้ถ่ายทอดอารมณ์โศกเศร้า ว่าเหวเมื่อได้จากนางมา พอเห็นช่อ ยัสมิน (มาจากคำว่า จัสมิน (jasmine) ซึ่งเป็นชื่อภาษาอังกฤษของมะลิ มีที่มาจากคำในภาษาอาหรับว่า “ยาสมิน” ซึ่งมีความหมายว่าของขวัญจากพระเจ้า) ก็ยิ่งโศก กำสรด (สลด, แห้ง, เศร้า.) และว่าเหว

อารมณ์ตกใจ

หลิวตาตะลึงรู้สึก	ตัวลุก ขึ้นแฮ
มือจับป๊อกเกิดป๊อค	เฟ่งค่าง
เออความคิดเราคลุก	คละวุ่น จริงวา
คลั่งคิดผิดแปลกข้าง	พล่ามฟุ้งพุนฝัน

ผู้แต่งได้ปล่อยความคิดไปเมื่อเดินทางโดยรถไฟ แล้วปล่อยความคิดฟุ้งซ่านไปเรื่อยๆ พอมือจับได้ป๊อกเกิดป๊อค (หนังสือ) ก็เรียกสติกลับคืนมาได้ ก็เฟ่งค่าง คือการใช้สายตาจ้องดู แล้วเกิดอาการตะลึงไปชั่วขณะ คิดว่าตัวเองคิดคลั่งไปเอง

อารมณ์วิตกกังวล

ถึง"สามเสน"ให้นึก	คะนึ่งนาม เดิมขอ
เขาเรียกสามเสนความ	สับไขว้
คิดเกรงกริ่งกลัวทวาม	สวาทพี แลแม่
จิตจักเปลี่ยนแปลงได้	ตั้งนั้น เจียวฤ

เมื่อถึงสามเสน ผู้แต่งได้ถ่ายทอดอารมณ์วิตกกังวลที่กลังหญิงอันเป็นที่รักจะแปรเปลี่ยนไป โดยนำชื่อสถานที่ มากล่าวว่าชื่อสามเสนคนยังเรียนเปลี่ยนได้ จึงถ่ายทอดอารมณ์วิตกกังวลกลัวนางมีจิตแปรเปลี่ยนไปเหมือนชื่อสามเสน

๒. ความนึกและจินตนาการ (Conception and Imagination) เป็นเสมือนสมองของเรื่อง เราเรียนรู้เรื่องสมองซีกซ้ายและสมองซีกขวากันมาแล้ว เรื่องที่ดีเปรียบเหมือนสมองสองซีกของมนุษย์ ซึ่งควรจะมีคุณสมบัติทั้งความคิดและจินตนาการ ความคิดเกิดจากกระบวนการเรียนรู้ การทดลอง และประสบการณ์ ส่วนจินตนาการมาจากความรู้สึกนึกคิด ความฝัน และการสร้างภาพในมโนสำนึก แม้ว่าไอน์สไตน์จะเคยกล่าวว่าจินตนาการมีความสำคัญกว่าความรู้ แต่สำหรับนักเขียน ทั้งความรู้ความคิด และจินตนาการ มีความสำคัญใกล้เคียงกันและเกื้อกูลกัน เรื่องที่มีแต่ความคิดโดยปราศจากจินตนาการจะแห้งแล้งไร้สีสัน ขณะเดียวกันเรื่องที่มีแต่จินตนาการโดยปราศจากความคิดก็จะฟุ้งฝันฟุ้งเฟ้อเหมือนฟองสบู่ ความคิดหรือความนึกที่ผู้สร้างศิลปกรรมสร้างเป็นรูปร่างขึ้นในใจ ซึ่งมีทั้งความคิดในทางสูงและต่ำ ทั้งส่งเสริมคุณความดีและยั่วยุชักนำไปสู่อบายมุข สำหรับความนึกและจินตนาการที่เกิดขึ้นครั้งแรกนั้น เรียกว่า มีประดิษฐกรรมแรกเริ่ม (originative Invention) และการนำแนวคิดของท่านก่อน ๆ มาเปลี่ยนเนื้อหาหรือคำพูดนั้นเรียกว่า มีประดิษฐกรรมเสริมแบบ (Reproductive Invention) หรือหากมีผู้นำผลงานแนวเดียวกันนี้มาจัดรวบรวมเข้าเป็นหมวดหมู่ หรือแปลเรื่องราวจากภาษาหนึ่งไปอีกภาษาหนึ่งก็เรียกว่า มีประดิษฐกรรมจัดแบบ (Methodizing Invention) สำหรับนิราศนครราชสีมา นั้นพบว่ามีภานำภาษาอังกฤษเข้าใช้ร่วมกับภาษาไทยในแต่งนิราศเรื่องนี้ จึงนับได้ว่าผู้แต่งใช้ประดิษฐกรรมแรกเริ่ม (originative Invention) ซึ่งปรากฏในนิราศนครราชสีมา ดังนี้

๒.๑ สร้างความนึกและจินตนาการตามที่รู้สึกทำให้ผู้อ่านรู้สึกไปตามที่บรรยาย

ละขำเลื่องไม่ซ้ำ	มาฉิว
ถึง"หลักหก"หวนหวิว	วุ่นว่าง
หกหลักปักเป็นทิว	บนอก พีเอย
แน่นบ่เท่ารักร้าง	ตอกริ่งตริงตรา

ผู้แต่งได้สร้างความนึกและจินตนาการโดยเห็นหลักหก จินตนาการว่าหลักมาปักบนเอกตัวเอง ทำให้ผู้อ่านมีความคิดจินตนาการ โดยนึกถึงหลักที่ปักอยู่บนอกเรียงกันเป็นแถว ซึ่งเป็นภาพที่น่ากลัว แล้วเอาไปเปรียบกับความรักที่ได้จากนางมาว่าทรมานเหมือนถูกหลักตรึงบนอก

๒.๒ สร้างความนึกคิดและจินตนาการโดยใช้โวหารอุปมาหรือสัญลักษณ์

ครูเดียวบรรลู่บ้าน	“หนองบัว”
บัวแต่ชื่อพี่มัว	เหม่อจ้อง
ถึงเห็นก็ยั่วหัว	ใจสั้น เปล่าแม่
ไม่ตั้งบัวคุณ้อง	นุ่มเนื้อควรถนอม

เมื่อผู้แต่งได้เดินทางมาถึงบ้านหนองบัว ก็ทำให้นึกถึงตอนที่เคยได้เคยจับต้องนาน โดยเปรียบบัว เหมือนเนื้อน้อง (ในที่นี้น่าจะหมายถึงหน้าอก) โดยใช้โวหารอุปมา หรือสัญลักษณ์ (คือการเปรียบเทียบว่าสิ่งหนึ่งเหมือนกับสิ่งหนึ่งโดยใช้คำเชื่อมที่มี ความหมายเช่นเดียวกับ คำว่า "เหมือน" เช่น ดูจ ตั้ง ราว รวากับ เปรียบ ประดูจ แจก เล่ห์ ปาน ประหนึ่ง เพียง เพียง ฟ่าง ปูน ฯลฯ)

๒.๓ สร้างความนึกจินตนาการโดยใช้บุคลาธิษฐาน

สติมระดมรถเปิดอ่าว	ออกหวิว ออกเวย
หนีทุ่งนาทิววิว	เรื้อยเจื้อย
ทิ้งกรุงเทพฯ เจื้อยฉิว	ชวนทศ-นানা
ดูประดุงจูเลื้อย	แล่นเร็วเร็วตะบึง

ผู้แต่งได้สร้างความนึกจินตนาการ โดยใช้โวหารบุคลลวัต หรือบุคลาธิษฐาน คือ การสมมุติสิ่งไม่มีชีวิต พืช สัตว์ หรือความคิดที่เป็นนามธรรมให้มีความคิด ความรู้สึกและแสดงออกเหมือนมนุษย์ ในที่นี้ ผู้แต่งทำให้ผู้อ่านองเห็นภาพรถไฟเหมือนมีชีวิต โดยใช้คำว่า “หนีทุ่งนาทิววิว เรื้อยเจื้อย” เหมือนกับรถไฟที่ได้แล่นหนีจากท้องนา มา โดยทิ้งกรุงเทพฯ ไว้ ทิ้งๆที่รถไฟไม่มีชีวิต ผู้แต่งถ่ายทอดให้เหมือนกับมีชีวิต

๓. การแสดงออก (Expressions) แยกตามประเภทได้ดังนี้

๓.๑ แสดงออกได้แนบเนียนและแจ่มแจ้งชัดเจน จนทำให้ผู้อ่านรู้สึก หรือเห็นภาพตามคำบรรยายและคำพรรณนาของกวี

ต่อไป “ปากช่อง” เข้า	เขตดง ใหญ่แฮ
มิใช่รถไฟคง	ไม่เข้า
ปากช่องรถเร็ววพง	ที่ป่า เขา
ช่องแห่งอันตรายเร้า	ดูร้ายเหลือสยอง

ผู้แต่งได้บรรยาย “ปากช่อง” ซึ่งเป็นเขตที่เป็นป่าทึบ น่ากลัว ได้แนบเนียนและแจ่มแจ้งชัดเจน จนทำให้ผู้อ่านรู้สึก หรือเห็นภาพตามคำบรรยายและคำพรรณนาของกวี เมื่ออ่านแล้วทำให้นึกถึงป่าที่มีต้นไม้ใหญ่คลุม อาจมีสัตว์ร้ายที่กลัว

๓.๒ แสดงออกให้ผู้อ่านแลเห็นอาการเคลื่อนไหวหรือนาฏการ (Action)

ดลสถานีใหญ่พร้อม	“ปากเพรียว”ชื่อแฮ
รำลึกโฉมเพรียวเปรียว	โปร่งพริ้ง
มือแม่อ่อนนัวเรียว	กะทัดรัด รูปฤ
โอย?สะอิดสะอึง	เฉิดตระอ้อนออรเพรียว

ผู้เขียนได้กล่าวให้เห็นถึงการเคลื่อนไหวของผู้หญิงโดยใช้คำที่แสดงถึงอาการเคลื่อนไหว ดังเช่นตอนที่ว่า “โอย?สะอิดสะอึง เฉิดตระอ้อนออรเพรียว” ซึ่งคำว่า สะอิดสะอึง, ตะอ้อนออร เป็นคำซ้อนเพื่อเสียง ทำให้เห็นภาพหญิงสาวที่ได้เคลื่อนไหวร่างกายโดยใช้รูปร่างที่เพรียวสวยงาม น่ารัคน่าเอ็นดู”

๓.๓ แสดงออกให้เห็นถึงบุคลิกภาพและนิสัยใจคอของบุคคลในเรื่อง

“มวกเหล็ก” ยั่วหยิ่งให้	เห็นความ
ชายอื่นจะมาตาม	ติดเกี้ยว
ใจเด็ดเหล็กเพชรงาม	เงื่อนไผ่ ผืนแม่
ฝั่งมันใครจะเลี้ยง	ล่อล้าโลมไหน ?

ผู้แต่งได้กล่าวถึงนางอันเป็นที่รักว่ามีใจเด็ดเดี่ยว ไม่หลงเชื่อใครง่าย ๆ ซึ่งเป็นการแสดงออกให้เห็นถึงบุคลิกภาพและนิสัยใจคอของบุคคลในเรื่อง ว่าใจเด็ดเหมือนเพชร นั้นเป็นที่รู้กันว่า เพชรเป็นสสารที่แข็งที่สุด ถึงแม้ใครจะมาเกี่ยว หรือล่อล้าโถมเพียงใด ก็ไม่ทำให้จิตใจอ่อนไหวได้

๓.๔ แสดงออกให้ผู้อ่านหยั่งเห็นจิตใจในส่วนลึกของกวีและตัวละครในเรื่อง

ล่องเข้า “โคกกรวด” แค้น	เคื่องเข็ญ
โคกก็ขึ้นยากเย็น	อยู่แม่
มีหน้าสีซ้าเป็น	พื่นกรวด อีกพ่อ
สองทุกข์ถมทับแท้	พี่ท้อเหลือทน
ดล “ภูเขาลาด” แล้ว	เหลือทาย
ขึ้นนี้ยากเกือบตาย	แต่ถ้า
ลงลาดจะสบาย	เบาอย่าง ไโรนอ
หวาดทุกข์สมทบคว่ำ	รวบเร้ารุมรีง

ผู้แต่งได้แสดงออกให้ผู้อ่านหยั่งเห็นจิตใจในส่วนลึกของกวีและตัวละครในเรื่องถ่ายทอดอารมณ์ที่มีความวิตกกังวล ความทรมานที่ได้จากนางในการเดินทางมาครั้งนี้ โดยแสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่าผู้แต่งเป็นคนที่มีความอ่อนไหวง่าย เมื่อผ่านสถานที่ต่างๆ มักคิดเชื่อมโยงไปถึงนาง ทำให้เกิดอารมณ์ทุกข์เพราะความเศร้า ความคิดถึง เนื่องจากเป็นอารมณ์ในส่วนลึกของผู้แต่ง

๓.๕ แสดงออกให้ผู้อ่านเห็นบุคลิกภาพของผู้แต่งอย่างเด่นชัด

หลิวตาตะลึงรู้สึก	ตัวลูก ขึ้นแฮ
มือจับป้อกเกิดปู้ด	เฟ่งค่าง
เออความคิดเราคดุก	คละวุ่น จริงวา
คลั่งคิดผิดแปลกข้าง	พล่ำมฟุ้งพุนฝัน

ผู้แต่งแสดงถึงบุคลิกภาพส่วนตัวอย่างเห็นได้ คือชอบคิดฟุ้งซ่าน มีความวิตกกังวล ความทรมานที่ได้จากนางในการเดินทางมา เมื่อเห็นชื่อสถานที่ หรือสิ่งต่างๆรอบตัว ก็จะคิดถึงคนรักไปตลอดการเดินทางครั้งนี้

๔. องค์ประกอบ (Composition) งานเขียนจะมีองค์ประกอบสำคัญอยู่ ๒ ส่วน คือ เนื้อหากับรูปแบบ องค์ประกอบทั้งสองนี้ต้องประสานกลมกลืนกันอย่างเหมาะสม เนื้อหาแต่ละอย่างย่อมเหมาะกับรูปแบบแต่ละชนิด ถ้าเนื้อหาที่เป็นสาระความรู้ควรเขียนด้วยร้อยแก้ว เพื่อให้ได้สาระครบถ้วนตามที่ผู้เขียนต้องการ ถ้าใช้ร้อยกรองข้อจำกัดของรูปแบบฉันทลักษณ์ จะทำให้ผู้เขียนถ่ายทอดสาระได้ไม่ครบ แต่ถ้าผู้เขียนมุ่งสร้างจินตนาการหรือต้องการชี้แนะให้ผู้อ่านคิดก็ต้องเลือกใช้ร้อยกรอง แต่จะใช้ประเภทใดก็ต้องเลือกสรรอีกครั้ง นิราศนครราชสีมา แต่งด้วยคำประพันธ์ร้อยกับโคลงสี่สุภาพ ตามขนบของการแต่งนิราศ โดยเริ่มจากร่าย ดังนี้

ศรีสุขทุกคืนวัน พุ่มมะรินนิจนิรันดร์ อันพระเจ้าพระองค์
ทรงอนุญาตชีวิต พวกเราสถิตในโลก โชคดีได้เพียงไร เพียงนั้นใจและกาย
พึงสับสนายอย่าร้าง ล้างภัยพาลราญ เป็นดุจหมายทั้งหมด เถอะรสชาติ
ศรีกรุง ชาวคณะปรงไม้จืด ยืดยาวก้าวดำเนิน เดินอย่างพริ้วที่ไร
รีบออกหน้าเพื่อนเข้า เขตแคว้นความเจริญ

ผู้แต่งได้เริ่มต้นด้วยร้อย โดยกล่าวว่า “อันพระเจ้าพระองค์ ทรงอนุญาตชีวิต” ซึ่งหมายถึงผู้แต่งได้รับมอบหมายให้ไปราชการ โดยการเดินทางออกจากเมืองกรุงไป แล้วต่อด้วยโคลงสี่สุภาพ อีกสามบทเป็นการกล่าวนำ แต่ยังไม่ได้พรรณนาถึงนาง

ยอเยินเพลินพละมให้	พรนั้ว นุขนอ
ล้วนพูดเข้ากับตัว	เท่านั้น
ขึ้นต้นอย่างอื่นกลัว	เกรงจัก
คิดไม่ออกขัดอั้น	อึดอึดตันสมอง
จบแล้วตรงแต่งได้	สะดวกดี ขึ้นมา
พอกระจิตการี	ทุกผู้
ถือกันว่าขลังมี	คุณมาก
แต่ท่านต้องการรู้	เรื่องแล้วเหลือแสดง
เสร็จแจงสี่เบี้ย	บรยาย
ดูค่อยใจหายสบาย	หน้อยแล้ว
เริ่มเรื่องนิราศขยาย	ยามเมื่อ เรียมฤา
จำจากหวานใจแค้น	คลาดน้องนานไกล

ตอนจบ จบด้วยโคลงสี่สุภาพเช่นกัน แต่ไม่ได้กล่าวถึงนางที่จากมา แต่จะเป็นการกล่าวถึงสาเหตุของการแต่งนิราศครั้งนี้ ว่าเป็นการเดินทางซึ่งต้องใช้เวลาในการเดินทางที่ยาวนาน จึงแต่งนิราศนี้ขึ้นมา ซึ่งมีสองบทคือ

งานมันมากกั้มยุ่ง	เหยิงใน ใจนา
อ่านระยะทางรถไฟ	เท่านั้น
อยากจำก็ดูไป	เพื่อติด ตาแฮ
นึกเรื่องนิราศพัน	เลือกเฟ้นเอาความ
ตามจินตกวีเก่าได้	ดำเนิน แล้วเฮย
ดูชื่อสถานีเพลิน	พลอดจ้อ
สำนวนแบบเก่าเดิน	ดูจทาน แต่งแล
แต่มีไฉ่เลียนล้อ	ริแล้วลองชิม ๕

๕. ท่วงทำนองที่แสดงออก (Style) คือลักษณะการแสดงออกแบ่งเป็น 2 ลักษณะ คือ

๕.๑ ท่วงทำนองที่ออกเป็นส่วนรวม (Racial Style) ชิต บุรทัต ได้แสดงออกในนิราศนครราชสีมา แนวลัทธิสังคมนิยม ที่มีความเห็นว่า ความจริงทั้งหลายอยู่ที่มนุษย์และความเป็นอยู่จริง ๆ ของมนุษย์ มีกิเลส มีความอยาก ความต้องการ ทั้งดีและเลวแตกต่างกันไป

กระไรเวอร์กรรมก่อสร้าง	เสียจริง เจียนอ
พระเคราะห์้องคี่ไหนสิ่ง	ส่งให้
แต่โคกวิโยคชิง	ซังจุด
โอกาสสุขเสียได้	ดั่งนี้ดีไฉน

ผู้แสดงออกถึงการยอมรับสังคมนิยมในชีวิต เป็นวรรณกรรมที่ต้องจากนาง อาจจะเป็นเพราะวรรณกรรมแต่ชาติปางก่อนที่ได้จากกันเช่นนี้ ผู้แต่งยอมรับในผลกรรมที่เคยทำมาซึ่งเป็นคำสอนของศาสนาพุทธ เช่น การทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว หรือ สัตว์โลกย่อมเป็นไปตามกรรม

๕.๒ ท่วงทำนองที่เป็นเฉพาะตนเป็นลักษณะเฉพาะของผู้ประพันธ์ ซึ่งนิราศนครราชสีมา จะเห็นได้จากท่วงทำนองเฉพาะของ ชิต บุรทัต ซึ่งจะมีลักษณะเฉพาะคือ มีท่วงทำนองไหวพริ้ว จำง่าย และจินตนาการ ดังบท

ปรี้งปรี้ง เสียงเครื่องก้อง กบหุ	
คลอกับในอกตู	ถี่เต๋น
ตึกตัก ขลุขลุขลุ	แดหวาด
ซีพะจะดับถาเ้วน	รอดม้วยคงคีน

ผู้แต่งได้ถ่ายทอดอารมณ์ ท่วงทำนองไหวพริ้ว ร่ารวยคำ และจินตนาการ จะเห็นว่าผู้แต่งใช้คำแทนเสียง “ปรี้งปรี้ง” แล้วเอามาคลอกับเสียงหัวใจเต้นของตัวเอง คือ “ตึกตัก” นอกจากนี้ยังได้มีการเล่นคำ โดยใช้คำว่า สะกด สละ สลัด เสน่ห์

พำพืมซืมเซื่องเพ้อ	ภาวนา
สะกด จิตแต่ตา	ตื่นจ้อง
ซิ่นใจมิให้คลา	คลายกลับ บ้านเลย
สละสลัด ละน่อง	เสน่ห์ เร้าฤหาย

๖. กลวิธีในการแต่ง (Technique) กลวิธีในการแต่ง คือ “วิธีการหรือกลวิธีซึ่งผู้แต่งนำมาใช้ในการถ่ายทอด ความนึกคิดหรือความสะเทือนใจ เป็นการแสดงชั้นเชิงให้เห็นว่าผู้แต่ง มีฝีมือขนาดใด เพื่อให้ผู้อ่านได้ถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิดเหล่านั้นได้อย่างซึ้งมืทราบ” นอกจาก ชิต บุรทัต จะแสดงให้เห็นถึงความเป็นผู้นิยมในธรรมเนียมการแต่งตามแบบที่เคยมีมาแต่โบราณโดยแต่งตามขนบของการแต่งนิราศ

๖.๑ เล่นสัมผัสใน ทั้งสัมผัสสระและสัมผัสอักษรเป็นชุดอย่างไร้เงาะ เช่น

พำพืม ซืมเซื่อง เพ้อ	ภาวนา
สะกด จิต <u>แต่ตา</u>	ตื่น <u>จ้อง</u>
ซิ่น <u>ใจ</u> มิให้ <u>คลา</u>	คลายกลับ บ้าน <u>เลย</u>
สละสลัด ละ <u>น่อง</u>	เสน่ห์ เร้า <u>ฤ</u> หาย

ผู้แต่งได้ใช้วิธีการหรือกลวิธีนำมาใช้ในการถ่ายทอดความนึกคิดหรือความสะเทือนใจ ซึ่งเป็นการแสดงชั้นเชิง และฝีมือในการแต่ง โดดเล่นคำสัมผัสใน ทั้งสัมผัสสระและสัมผัสอักษร

๖.๒ ใช้ภาพพจน์ศัพท์พจน์ เช่น

ปรี้งปรี้งเสียงเครื่องก้อง กบหู

คลอกับในอกตู	ถี่เต๋น
ตึกตักขลุกขลัดตู	แดหวาด
ซีพจะดับถาเรือน	รอดม้วยคงคีน

โวหาร สัทพจน์ เป็นโวหาร ที่แสดงให้เห็นถึงภาพพจน์ที่เลียนเสียงธรรมชาติ เช่น เสียงดนตรี เสียงสัตว์ เสียงคลื่น เสียงลม เสียงฝนตก เสียงน้ำไหล ฯลฯ การใช้ภาพพจน์ประเภทนี้ จะทำให้เหมือนได้ยินเสียงนั้นจริง ๆ จะเห็นว่าตัวอย่างที่ยกมา ผู้แต่งได้ใช้คำที่แทนเสียงธรรมชาติ คือ “ปรี้งปรี้ง” แล้วเอามาคลอกับเสียงหัวใจเต้นของตัวเอง คือ “ตึกตัก”

จากที่กล่าวมาแสดงให้เห็นว่า นิราศนครราชสีมา เป็นนิราศอีกเรื่องหนึ่งของ นายชิต บุรทัต ซึ่งมีองค์ประกอบของการแต่งนิราศที่ชัดเจน ซึ่งในเรื่องนี้นายชิต บุรทัต ได้เดินทางไปจังหวัดนครราชสีมา และได้จากหญิงคนรัก ทำให้ก่อให้เกิดความเศร้า ทุกข์ระทมใจที่ต้องจากนางไปไกลเป็นเวลานาน เกิดแรงบันดาลใจที่จะแต่งนิราศเป็นสื่อบอกความรัก ความอาลัยรัก และความรู้สึกเป็นทุกข์ที่ต้องจากนาง การกล่าวคร่ำครวญถึงนางอันเป็นที่รัก ยังเป็นวิธีการแต่งที่ทำให้เรื่องนิราศดำเนินความอย่างมีอรรถรสและมีความสะเทือนอารมณ์ มีการใช้กลวิธีการแต่งนิราศด้วยการรำพันอารมณ์และความรู้สึกของคนที่มีความหมายอย่างซาบซึ้ง เมื่อเดินทางผ่านสถานที่หรือประสบกับเหตุการณ์อย่างหนึ่งอย่างใด ก็จะรำพันถึงนางอย่างสัมพันธ์กัน

ประวัติผู้แต่ง

นายชิต บุรทัต เกิดเมื่อวันที่ ๖ กันยายน พ.ศ. ๒๔๓๕ เป็นบุตรนายชู นางปริก ได้รับการศึกษาขั้นต้นจากบิดาซึ่งเป็นเปรียญ ๕ ประโยค และได้เข้าเรียนในโรงเรียนวัดราชบพิธเป็นแห่งแรก แล้วย้ายมาเรียนต่อจนสำเร็จชั้นมัธยมบริบูรณ์ที่โรงเรียนวัดสุทัศน์ ขณะนั้นอายุได้ ๑๕ ปี บิดาจึงจัดการให้บวชเป็นสามเณร ณ วัดราชบพิธสถิตมหาสีมาราม พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมหลวงชินวราลงกรณสมเด็จเจ้าพระยาบรมมหาพิชัยญาติทรงเป็นอุปชฌาย์ นายชิต บุรทัต เป็นผู้รักรู้ รักเรียน มีความรู้ในภาษาบาลีและฝึกฝนภาษาอังกฤษด้วยตนเองจนอยู่ในเกณฑ์ใช้ได้ นายชิตเริ่มการประพันธ์เมื่ออายุ ๑๘ ปี ขณะนั้นได้กลับมาบวชเป็นสามเณรอีกเป็นครั้งที่สอง ณ วัดเทพศิรินทราวาสและได้ย้ายไปอยู่ที่วัดบวรนิเวศวิหาร จึงได้อุปสมบทที่วัดนี้ ในฐานะเป็นศิษย์ของสมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระวชิรญาณวโรรส สามเณรชิตได้สร้างงานประพันธ์โดยใช้นามปากกาเป็นครั้งแรกว่า “เอกชน” จนเจริญรุ่งโรจน์ขึ้นในระยะเวลาอันรวดเร็ว

ในขณะที่สามเณรชิตมีอายุเพียง ๑๘ ปี ก็ได้รับอาราธนาจากองค์สยามนายกหอพระสมุดวชิรญาณให้เข้าร่วมแต่งฉันท์สมโภชพระมหาเศวตฉัตรในงานพระราชพิธีฉัตรมงคลรัชกาลที่ ๖ พ.ศ. ๒๔๕๔ ด้วยผู้หนึ่ง ต่อมาในปีพ.ศ. ๒๔๕๘ นายชิต บุรทัตซึ่งอยู่ในเทศมทราวาสแล้วได้ส่งบทประพันธ์กาพย์ปลุกใจลงในหนังสือพิมพ์ “สมุทรสาร” พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวได้ทอดพระเนตรต้นฉบับเดิม พอพระราชหฤทัยเป็นอันมาก ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้เจ้าหน้าที่ขอถ้ำภาพเจ้าของบทกาพย์ปลุกใจลงพิมพ์ประกอบด้วย

นายชิตใช้นามสกุลเดิมว่า ชวางกูร ต่อมาในปี พ.ศ. ๒๔๕๙ จึงได้รับพระราชทานนามสกุลว่า “บุรทัต” และในปีเดียวกันนั้นเองนายชิต บุรทัตได้สมรสกับจัน แต่หาจะมีบุตรธิดาด้วยกันไม่ นามปากกาของชิต บุรทัต คือ “เจ้าเงาะ” “เอกชน” “แมวคราว” ใช้ในการประพันธ์บทความต่าง ๆ ในหน้าหนังสือพิมพ์และนิตยสารต่าง ๆ เสมอมาจนตลอดอายุ นายชิต บุรทัตถึงแก่กรรมเมื่อวันที่ ๒๗ เมษายน พ.ศ. ๒๔๘๕ ด้วยโรคลำไส้พิการ ณ บ้านถนนวิสุทธิกษัตริย์ รวมอายุได้ ๕๐ ปี สำนักงานสุดท้ายที่ประจำอยู่คือหนังสือพิมพ์เอกชน